

SECOND CLASS POSTAGE PAID AT LINDEN, NJ AND OTHER MAILING ADDRESSES

Ч.13 АЛЛЕНТАУН Н-ДЖ. 21ГО ИЮНЯ 2001, ALLENTOWN NJ.JUNE 21,2001,VOL.LXXIV,NO.13

“Од Русаль до Яна”

ЗИНДРАНОВА 14-15 липця 2001 г.

**X Музейне Свято Лемківской Традиції
на Пограниччю Культур в Еврорегионі Карпатскім**

Скорочений програм:

Субота 14.07.2001 р.

- 17⁰⁰ - Розпочаття свята, привітання Гостів, Колективів і Учасників
- 17⁰⁰ - Зложиня квітів в місцях памятных на Музейні Загороді
- 18⁰⁰ - Показ давных варштатів - ремесла і звиджання Музею
- 18⁰⁰ - Виступы колективів
- 19⁰⁰ - Конференция до теми X-літя свята “Од Русаль до Яня”
- 21⁰⁰ - Огніско, вечера, бесіды і забава (гулянка)

Неділя 15.07.2001 р.

- 8⁰⁰ - 9⁰⁰ - Сніданя для Гостів і Колективів в Сельскім Будинку
  - 9⁰⁰ - 12⁰⁰ - Час вільний - релігійний
  - 12⁰⁰ - 13⁰⁰ - Обід в Сельскім Будинку для Гостів і Колективів
  - 13⁰⁰ - Виступы колективів з Польщі, Словачії, України і іншы (ромів - циганів і жидів)
- Підчас програми конкурсы, показ одягу, жарты, гумор і поезия

Можливы зміны в програмі який в пошыринку буде поданы перед святом

ПРОСИМЕ - ВИТАМЕ

Головний спонсор свята:
Міністерство Культуры і Народной Спадщины

Поміч:
Воевідский Уряд Маршалковский в Жешові
Староство Повітове в Кросні
Уряд Міста і Гміни в Дукліі
Лісовий Уряд в Дукліі, ОСП Дукля

Організатори:
Рада Музейного Товариства в Зиндранові
Охотничя Страж Пожарна - Зиндранова

**Вхід без оплат, просиме о вільны даткы на Музей
Музейна Рада**

РУСАЛЯ

В Зиндрановій рідній
Радости богато,
Як ся сходят гідні
Лемковы на съвято.

Сходят ся родини
Світом розогнаны,
З Польщы, з України,
Із далекой страны.

Горит крас огніско
Горы освічуе,
Співы, жарты, сміхы
Серце ся радуе.

Стары файкы курят
Молодист згадуот,
Млады ся не журят
Співают, танцуот.

Русалья в Бескидах
Свято в Лемківщынї,
Забывают о бідах
Про любій родинї.

Петро Когут

Новины з Лемковины

◆ 19 листопада в горлицкій Рускій Бурсі організувано авторську стрічу з поезійом Володислава Грабана Старшых і новых творів поеты з увагом слухали найвірнійшы любители лемківского писаного слова.

◆ 24 листопада наша братня організація в Словачії – Русиньска Оброда святкувала в Меджелабірцях 10-літя свого істнуваня. Стріча, богато окрашена святочным програмом – была нагодом до підсумуваня дотеперішньої діяльности як тіж нагороджыня выдатных діячи.

◆ 17 грудня ученикы середніх горлицкых шкіл, які під патронатом Ліцею ім. М. Кромера вчат ся лемківского языка, запросили до Руской Бурсы священників, учителя і діячів на деґустацию лемківскых велиных страв. Было такой так мило як на правдивій лемківській Велиі.

◆ 19 грудня Ведущий СА А.Копча стрітил ся в Варшаві з Директором Департаменту д/с Народных Меншын Ришардом Съвйонтком. Стріча посвячена была співпрацї медже обома інституциями.

◆ 19 грудня діяче Руского Клубу, Русиньской Оброды і Театру Александра Духновича організували літературний вечер посвячений 100. річници смерти Александра Павловича. З доповідю выступил Доц. Др Мірон Сисак, а в артистичным програмі м.ін. славна Мария Мачошкова.

◆ 26 грудня Головний Заряд Стоваришыня Лемків на зобраню в своїй сідибі в Лігници підсумувал діяльність в 2000 році і накріслил рамовий плян діяня на біжучий рік.

Богдан Горбаль

ПАРУ СЛОВ ПРО ЕДНУ ЛЕНІЮ
ДУРКОТІВ - ЛЕМКІВСЬКИХ
СВЯЩЕННИКІВ І СУСПІЛЬНО-
КУЛЬТУРНИХ ДІЯЧІВ.

Мала колиси Лемковина численні священничі роди, котрі не лем нам самым долгима роками служили, але і неедній галицькій парохії. Хылякы, Мохнацькы, Менціньскы, Калужняцькы, Венгриновиче, Сембратовиче, Прислопскы і численні інчы записали ся значучо в лемківській історії, не лем як священники. Ріжными одначе писали ей кольорами а през то оціна їх діяльности не все е еднака.

Родоначальником фамелії Дуркотів был свящ. Петро Дуркот (22.10.1800 Ганчова - 1863 Избы, рукоположений 1825), котрый был адміністратором в Рыхвалді (1828-1829), а пізнійше парохом в Новици (1829-1823) і Избах (1832-68). Не знатя докладні кілко мал діти - Дуркотів гарді розмножыло ся в девятнадцетым віку. Ту займеме ся едном лениєм Дуркотів, котра вышла од свящ. Йоана Хризостома Дуркота Сеніора (1830 Новиня - 11.09.1915 Нова Весь, рук. 1854), адміністратора в Жегестові (1854-1857), Камяній (1857-1862), Тыличы (1862-1863), зас. Камяній (1863-1871) і долголітнього пароха в Новій Весі (1871-1915). Того сыном был свящ. Йоан Хризостом Дуркот Юніор (1867 Камяна - 8.08.1915 Талергоф, рук. 1891), адміністратор в Віковій (1892-93), Поворознику (1893-94), Баниці (Грибівській) (1894-95), а пізнійше парох в Шляхтовій (1895-1907) і Лабовій (1907-15).

Был он передовым суспільно-культурным і економічним діячом, вынятково здібным органшзатором, русофільской орієнтації. Член основатель Руской Бурсы в Новым Санчы (1898). Высокого росту, сильной будовы свящ. Й.Х.Дуркот робил вражыня патріархы. За його душпастирюваня в Лабовій парохія пришла до великого значыня і стала ся едном з найліпше zorganizованых на сандецькій Лемковині. Свящ. Й.Х.Дуркот был здібным проповідником, знавцьом людських душ, опікуном покривджених і високоповажаном персоном в кругах выжшых церковных власти. Разом зо зятьом Методийом Трохановским (1885-1947) і Димитрійом Вислоцкым (1888-1969) довьюл до построїня в Лабовій муруваной читальні Общества ім. М.Качковского (1912-13), котру основал (1901) в селі свящ. Йосиф Мохнацькій (1842-14.05.1906 Лабова, рук. 1865).

Свящ. Й.Х.Дуркот дал свій пляц на построїня цегельні, в котрій выроблено цеглу на дім. Ціла будова проведена была лем з добровільных складок Лемків і повело ся ей перепровадити без някого фінансового задолжыня хоц коштувала 18 000 австрийских корун. В будинку

была велика читальня і пят комнат. Основано гын модерну молочарню. В двох меншых кімнатах уміщено zorganizовану крамницю. Нашло ся тіж місце для молодіжной організації Руска Дружыня, касы Руска Сила і аматорского театрального кружка, котрий розпоряджал сальом зо сценом. При читальни існувал великій хор, проваджений через фахового диригента. В дальшых плянах свящ. Й.Х.Дуркота была будова великого дитячого сядка і особного дому для касы. До того одначе николи не дішло, бо свящ. Й.Х.Дуркот был аруштуваний через Австрияків і запертий разом з двома сынами (Феодосий і Сергій) в Талергофі, одкале уж не вернул. Арештувано тіж його няня, 84-літнього свящ. Й.Х. Дуркота Сеніора, але не долга освобождено його.

Не знаме нич про долю Феодосия Дуркота, сына свящ. Й.Х.Дуркота, але гарді мож розповісти про жытя його брата Сергія Дуркота (1901 Шляхтова - 1944 Монастырок к/Равы Руской). Хоц материальні, по смерти вітця, родина Дуркотів стояла барз планно, то одначе Сергій здолял скінчыти (1919) гімназию в Новом Санчы і выїхал на дальшу науку до Школы Гірского Газдуваня в Лоебені (Loeben) в Австрії. Порушений революцийом в Росії, переїхал він через Балканы до того краю. Початково принимал участ в домовій війні, по страні большевиків. Пізнійше однак, загублений в партийных поділах, одсунул ся на бік і посвятил познаню Росії. Барз дуже іздил по краю і особливі захоплял ся натуральным богатством Сибіри. Вернувшы до Австрії, скінчыл зачату вчаснійше школу (1925), остал інжинером-гидротехніком і вернул на Лемковину.

Початково робил по ріжних місцях, а од 1928 рока занял ся комасацией і мелорацией ґрунтів в Ганчовій.

Гын довьюл до урегулюваня рікы Ропы, осушыня болота і орошыня долины, так што піднесла ся вартіст землі і звекшыла ся ей выдайніст. Тота його работа перетягла ся на пару роков (тіж зо взгляду на брак фінансовых средств - держава мало што вперала праці), але была пізнійше барз високо оцінювана через інчых меліорантів.

Сергій Дуркот дуже присвячал поглубляню освіты медже Лемками і організуваню їх. Часто мал політычны доповіді в місцевій читальни ім.Качковского. Заохочувал люди до

кооперації і борбы за свої права. Основал в селі хор і організувал театральны представліня.

Видячы тяжке жытя в Карпатах і брак можливости злегшыня його выштыкым Лемкам (котрых, на його думку, было гын за дуже, штобы земля могла їх выкормити) - Дуркот зачал думати о масовым переселіню. Ідея не была нова. Сами Лемкы од давных часів регулярні переселювали ся, глядаючы роботы. Дуркотове (і численних Лемків, котры будучы в російскым зятю нашли ся на Сибіри) вчасніше захопліня ся Сибірю, привело тепер до запрпонуваня масового переселіня Лемків до той богатой країны.

В 1934 році напечатано книжку Дуркота (під псевдонімом Сергей Зынин), Лемковина-Сибирь (Львів, 100 сторін). В ній то офіційні представил він свій плян. Пят части книжки давало одповіді на ставляны гын звьіданя:

1. Што то Лемковина?
2. Што затримат Русинів-Лемків лишати свою землю?
3. Чом серед них зродила ся мысль емігрувати на Сибір?
4. Ци треба емігрувати?
5. Як посмотрило польске правительство на ініціативу Лемків переселіня ся на Сибір?

Дуркот пише што Лемковина находит ся медже Саном, Попрадом і Дунайцьом (7900 квадратных кільометрів і коло 500 тисячи люди по обох странах границі). Лемків выводит він од племена Білых Хорватів і підкрислят факт, што Лемковина находила ся в границях Червеной Руси і Галицько-русского Князівства. Бесідує він про поділ Лемковины по I світовій війні і про інструментальний підхід до Лемків, так Польщы як і Чехословації. Вказує на ближшу (Угры) і дальшу (Америка) еміграцію, як на одинокы можливости поправліня варунків жытя Лемків. Тепер "выбраном земльом" для Лемків мала ся стати - згідні з його переконаньом - Сибір.

Для перепроваджыня той операції Дуркот довьюл до основаня (1934) спеціального комітету в Лабовій, котрий звернул ся до урядів в Варшаві та Москві о потертя проекту переселіня. Петицію підписало 4 тисячы охочых тото зробити Лемків.

Продовженя на ст.3

Богдан Горбаль

ПАРУ СЛОВ ПРО ЕДНУ ЛЕНІЮ
ДУРКОТІВ - ЛЕМКІВСЬКИХ
СВЯЩЕННИКІВ І СУСПІЛЬНО-
КУЛЬТУРНИХ ДІЯЧІВ.

Продовження. Початок на ст.2

Представителі Лемко-Союзу Америки: Симеон Пыж (1894-1957) і Марія Позна їздили до Совітської Амбасады в Вашынгтоні, штобы дістати попертя для той акції. Польскы власти початково добрі смотрили на той плян, але скоро змінили свій підхід. Дуркота офіційні зачато атакувати за зраду державы (польскы власти) і большевизм (українскы організації). В жолтны 1937 рока был він арештуваний і запертий в Картускій Березі. Гын, з короткыма перервама, пересідил (битий палицями кожного дня) до занятя Польщы через Німців в 1939 році.

Знаючи, што під німецькым пануваньом жытя його было в небезпеці, Дуркот перешол на схід. Під совітском

властю дістал ві роботу в Тростяничку к/Золочева, де отворено майны бурого угля. Його жена заняла ся вчыньом діти. Початком 1941 рока переселили ся они до села Монастырок к/ Равы Руской, де тіж отворено майны бурого угля. Дуркот остал директором новых майн, а його жена зас вчыла в школі. Жытя зачало ся ім добрі укладати. Коли одначе Німці напали на Совітскій Союз, родина Дуркотів не здоляла переселити ся на схід.

Пережили они щесливі векшіст німецького пануваня, але початком 1944 рока, коли совітскі войска надходили зо сходу, полюваня на "москофілів, кацапів, большевиків" звекшыло ся. Дуркот якраз підходил такій характерыці.

Підпільний одділ вдер ся до його хыжы ночом. забрано не лем вітця, але тіж його жену Йоанну і двоє малолітніх діти: Родіона (1941) і Арію (1938); лишено, мешкаючу товды з нима, маму Йоанны Евгунію Прислопску, жену славного лемківського священника Романа Прислопского.

В лісі родичам казано выкопати собі гріб. Перше розстріляно діти, пак їх маму, а на конец вітця, Сергія Дуркота. Інформацию подано інчым людям для остережыня перед "блудами в поступлюваню".

В. Р. ВАВРИК

КРАТКИЙ ОЧЕРК
ГАЛИЦКО-РУССКОЙ ПИСЬМЕННОСТИ

ПЕРИОД АВСТРО-ПОЛЬСКОЕ НЕВОЛИ

(1772 - 1939)

В 1772 г. произошел раздел Польши. Червонную Русь (Russia rubra) захватила Австрия. В продолжение своего 146-летнего владычества она не обеспечила за Русинами ни автономии, ни высшей школы, ни гражданских прав. Вся власть находилась в руках польской шляхты.

В 1848 г. занялась Заря возрождения Галицкой Руси. Зажглись очаги просвещения, с падением панщины ожила русская стихия. Движение русских войск в 1849 г. в Венгрию через Карпаты и обратно всколыхнуло народные массы. Это напугало польскую шляхту. Она договорилась с Австрией, и на Русь пошла страшная травля с обеих сторон.

На процессе Ольги Грабарь и свящ. Иоанна Наумовича в 1882 году выяснилось, что Австрия и Польша одинаково готовят гибель Галицкой Руси. Весною 1897 года галицкий наместник граф Бадени залил кровью всю Галицкую Русь во время выборов депутатов в австрийский парламент: десятки крестьян были убиты, сотни были тяжело ранены, а тысячи заключены в тюрьмы. В 1907 г. в Горуцке Дрогобычского уезда австрийские жандармы застрелили в день выборов 5 крестьян, а в 1912 г. были полицией арестованы два журналиста, С. Ю. Бендасюк и В. А. Колдра, вместе с двумя православными священниками, И. Ф. Гудимой и М. Т. Сандовичем, которые просидели во львовской тюрьме два года.

В 1914 г., когда вспыхнула война между Австро-Венгрией и Россией, Галицкая Русь превратилась в застенки беспощадного разбоя, террора и произвола, массовых расстрелов, экзекуций на виселицах и арестов в концлагерях в Терезине и Талергофе. Военный трибунал в Вене приговорил 22 видных галицко-русских деятелей на смерть через повешение.

Осенью 1918 г. распалась Австрия, пришла шляхетская Польша, которая в продолжение 20-ти лет всячески старалась стереть Русь с лица земли, но сама очутилась под немецким железным сапогом.

В период австрийской неволи Галицкая Русь сумела выработать себе в 1774 г. Барбареум, т. е. духовную семинарию, из которой выходили доктора богословия. В 1784 г. император Иосиф II открыл во Львове университет, в котором отличились А. Ангелович, М. Гриневецкий, Михаил Гарасевич, Федор Захарияевич, Иван Земанчик, Петр Лодий. В 1848 г. на кафедру русского языка и литературы был назначен Я. Ф. Головацкий.

В период шляхетской Польши 1919-1939 годов продолжали трудиться на поприще галицко-русской литературы те, которые начали свою деятельность еще при Австрии: проф. Т. И. Мышковский, Д. А. Марков, Ю. А. Яворский, Н. П. Глебовицкий, С. Ю. Бендасюк, М. Ф. Глушкевич, А. В. Копыстянский, речь о которых впереди.

МИХАИЛ САВВАТЬЕВИЧ ГАРАСЕВИЧ

(1763 - 1836)

Это имя должно быть отмечено первым на заре возрождения Галицкой Руси, захваченной Австрией.

Михаил Гарасевич родился в Яхторове, селе Золочевского уезда. Среднее училище окончил в Золочеве, философию во Львове, а богословский факультет в Вене, как воспитанник Барбареум. С дипломом доктора вернулся во Львов. Дважды был проректором университета. За верность Габсбургской династии, во время похода Наполеона на Россию и польской смуты, был награжден императором Францем I титулом барона Новой звезды (Baron von Neustern).

Из работ Михаила Гарасевича, написанных латынью, для Галицкой Руси имеют значение: «*De metropolitae Haliciensis ritus graeci in Russia minori*» (Вена, 1789) и «*Annales ecclesiae ruthenae*». Напечатано только в 1863 г. во Львове.

Литература: Д. И. Зубрицкий: «*Necrolog des Michaëls Harasiewicz*». Вена, 1886.

Далій буде.

НЕУДАЧА

Ант. П. Чехов

Илья Сергеевич Пеплов и жена его Клеопатра Петровна стояли при дверях и жадно подслушивали. За дверью происходило, повидимому, объяснение в любви; объяснялись их дочь Наташенка и учитель уездного училища Щупкин.

- Ключет! - шептал Пеплов, дрожа от нетерпения, как только заговорят о чувствах, тотчас же снимай со стены образ и идем благословлять... Накроем... Благословение образом свято и ненаруσιμο... не отвертится тогда, пусть хоть в суд подает.

А за дверью происходил такой разговор:

- Оставьте ваш характер, - говорит Щупкин, зажигая спичку о свои клетчатый брюки. - Все я не писал вам писем!

- Ну, да! Будто я не знаю вашего почерка! - хохотала дівица, манерно взвизгивая и то и діло и то и діло поглядывая на себя в зеркало. - Я сразу узнала! И какие вы чудны! Учитель чистописания, а почерк как у курицы! Как же вы учите писать, если сами плохо пишете?

- Гм... Это ничего не значить-с. В чистописании не почерк, главное, чтобы ученики не забывались. Кого линейкой по голове ударишь, кого на колени... Да, что почерк! Пустое діло! Некрасов писатель был, а совістно глядіть, як он писал. В собраніи сочиненій показан его почерк.

- То Некрасов, а то вы (вдох). Я за писателя с удовольствием бы пошла. Он постоянно бы мне стихи на память писал!

- Стихи и я могу написать вам, если желаете.

- О чем же вы писать можете?

- О любви... о чувствах... о ваших глазах... Прочтете - очумеете... Слеза прошибнет! А ежели я напишу вам поэтические стихи, то дадите тогда ручку поцеловать?

- Велика важность!... Да хоть сейчас цілуйте!

Щупкин вскочил и, выпучив глаза, припал к пухлой, пахучій яичным мылом ручкѣ.

- Снимай образ, - заторопился Пеплов, толкнув локтем свою жену, бліднія от волненія и застегиваясь.

- Идем! Ну!

И немедля ни секунды Пеплов распахнул дверь.

- Діти... - забормотал он, поднимая руки и слезливо мигая глазами. - Господь вас благословит, діти мои... Живите, плодитесь... размножайтесь.

- И... и я благословляю... - проговорила мамаша, плача от счастья - Будьте счастливы, дорогие!

- О, вы отнимаете у меня единственное сокровище (скарб)! - обратилась она к Щупкину. - Любите же мою дочь, жалійте ее.

Щупкин разинул рот от изумления и испуга. Приступ родителей был так внезапен (раптов) и смел, что он не мог выговорить ни одного слова.

"Попался! Окрутили!" - подумал он, млія от. - "Крышка теперь тебе, брат! Не выскочишь!"

И он покорно подставил свою голову, как бы желая сказать: "Берите, я побіжден!"

- Бла... благословляю... - продолжал папаша и тоже заплакал. - Наташенька, дочь моя... становись рядом... Петровна, давай образ.

Но тут родитель вдруг перестал плакать, и лицо у него перекошилось от гніва.

- Тумба - сердито сказал он жені.

- Голова твоя глупая! Да нешто это образ?

- Ах, батюшки - світы!

Что случилось? Учитель чистописания несміло поднял глаза и увиділ, что он спасен: мамаша впопыхах (кваплячись) снала со стены вмiсто образа, портрет писателя Лажечникова. Старик Пеплов и его супруга Клеопатра Петровна, с портретом в руках, стояли сконфуженные, не зная, что им ділати и что говорити. Учитель чистописания воспользовался смятением и біжал.

ЖИТТЯ ЛЮДСКЕ

Коли Господь Бог сотворил світ, появился человек перед троном Всевышняго и говорит:

- Сотворил Ты мене, Боже, человеком. Скажи мені, сколько літ буду я жыти, якій будет живот мой и яку роботу я буду робити?

Бог отвітил:

- Будеш жыти 30 літ. Істи можеш все, что ты смакуе, а труд твой будет облегчен в тот способ, что ты будеш панувати над всіми животными.

- О, Господи, - отвітил человек, - дякую Тобі за льос, який ты уділяеш мені. Только за мало життя даеш мені, о пане!

Господь Бог усміхнулся и рек:

- Стань собі на бок. Поговоримо собі еще познійше о том.

Потом пришел вол до Господа Бога и рек:

- Сотворил Ты Господи, мене волем, - хотіл бы я дознатися, сколько я буду літ жыти, якій будет живот мой и яка будет моя работа.

- Чи видишь того человека, что там стоит? - запытал Господь Бог. - Он будет твоим паном. Істи будеш солому и сіно и жити будеш 30 літ.

Засмученый вол отвітил:

- Тяжке будет мое жытя. При том дал ты мні замного жытя. Скороти, прошу Тебе, мое жытя о нiсколькo літ.

Человек, стоявши недалеко, говорит до Пана Бога:

- Возьми от него нiсколькo літ и дай мені, о Господы!

Усміхнулся Господь Бог и говорит:

- Згода! Возьму воловы 20 літ. Можеш их додати до своих тридцять, человеку. Будеш тепер жыти 50 літ.

Слiдующим перед троном Всевышняго появился пес.

- О, Господи, - рек. - Воля Твоя сотворила мене псом. Сколько лі^N буду жыти, чiм буду жывитись и яку роботу буду мусіл я робити?

- Чи видишь человека стоящего там? Он будет твоим паном. Будеш істи кости и отпадки из его стола и будеш стеречи его дом и маеток. Жыти будеш 30 літ.

- Направду то будеть псяче жытя. Прошу Тебе скоротити число моих літ, о Господи!

Человек шепнул до Бога:

- Возьми, Господи, часть его жития и офируй его мені, о Всемогущій!

Усміхнулся Пан Бог и говорит:

- Най будеть, як хочеш. Возьму 20 літ от пса и дам их тобі.

И так сталося, что пес жіе літ 10, а человек 70.

Только перші 30 літ жые человек по людски, робить по возможности своих сил, ест веселый и радуется жытьем.

В протяг слiдующих 20 літ жые человек як вол: трудится понад силы, в потічола старается доробитися маетку, чтобы обезпечити себе на старость. Слiдующих 20 літ человек жіет як пес. Если мает маеток, стереже его и жые в вічної тревогі, в вічном страху, утраты маетку, он не хочет с никим поділитися своим маетком и ведет псяче жытя, без ніякой радости.

Ласкою всегда больше осягнеш, чiм силою.

* * *

Где высоко стоит наука, там высоко стоит человек.

* * *

Осушити одну слезу приносит больше чести, нежели пролити ціле море крови.